

1. CARACTERISTICA GENERALĂ A FIZIOPATOLOGIEI

1.1. Obiectul, sarcinile și metodele de cercetări ale fiziopatologiei

Fiziologia patologică (fiziopatologia) studiază activitatea vitală a organismului bolnav – funcționarea celulelor, țesuturilor, organelor și sistemelor de organe în condiții de patologie.

Fiziopatologia este o disciplină preclinică care formează la viitorii medici viziunea științifică referitor la esența bolii, definește procesele patologice tipice, care constituie elementele de bază ale bolilor (“alfabetul” patologiei medicale), formează elemente de rațiune clinică. Fiziopatologia, în calitate de disciplină preclinică în procesul de instruire a medicilor, este în relații strânse cu alte discipline.

Obiectul de studiu al fiziopatologiei este organismul bolnav.

Sarcinile principale ale fiziopatologiei sunt: a) studierea legilor generale ale originii, evoluției și sfârșitului proceselor patologice și ale bolilor și b) studierea modificărilor structurale și funcționale la nivel celular, tisular, de organ, sisteme de organe și organism integru pe parcursul evoluției proceselor patologice și bolilor.

Metoda principală de studiu a fiziopatologiei este experimentul fiziopatologic cu utilizarea tuturor metodelor de investigație (clinice, paraclinice etc.).

1.2. Locul și importanța fiziopatologiei în procesul de instruire a medicului stomatolog

În prezent există divergențe serioase în conceptul de pregătire a specialiștilor stomatologi în Republica Moldova și în țările europene. Sistemul de instruire a stomatologilor în Republica Moldova mai păstrează conceptul ex-sovietic, care presupune o instruire biologică și general medicală vastă, cu calificarea de medic-stomatolog, ceea ce permite activitatea acestuia în diferite domenii medicale (chirurgie etc.), în instituțiile de cercetări științifice și, de

asemenea, recalificarea în domenii de medicină generală. În prezent în Republica Moldova activează mulți specialiști iluștri în medicină din rândurile absolvenților facultății de stomatologie. Acest lucru este posibil doar cu condiția instruirii studenților stomatologi în disciplinele teoretice, preclinice și clinice. Activitatea eficientă curativă și profilactică a medicului= stomatolog necesită cunoașterea nu doar a organelor cavității bucale, ci a întregului organism, nu doar a proceselor patologice tipice pentru cavitatea bucală, dar a întregului organism.

Astfel, procesele patologice din diverse organe și sisteme de organe se manifestă prin modificări la nivelul mucoasei bucale sau a țesuturilor parodontiului etc, și viceversa – procesele patologice din cavitatea bucală determină sau favorizează apariția afecțiunilor organelor interne. În acest sens este foarte important de a dezvălui corelațiile dintre modificările organelor cavității bucale și schimbările generale ale organismului, deoarece acestea vor determina eficacitatea tratamentului patogenic. De exemplu, în patologia diverselor afecțiuni ale organelor cavității bucale un rol important se atribuie proceselor patologice generale care inițial nu sunt localizate în cavitatea bucală – dereglări nervoase și endocrine, metabolice, avitaminoze, dismineraloze, circulatorii etc., dar fără cunoașterea și corecția cărora terapia proceselor locale nu va fi eficientă.

A fost confirmată și corelația dintre procesele patologice primare din organele cavității bucale și afecțiunile secundare ale organelor interne. Astfel, caria dentară, pulpita, hemoragia din cavitatea bucală pot antrena așa patologii precum gastrita și ulcerul gastric, metastazele purulente în creier, anemia.

Cele expuse vin să confirme necesitatea studierii fiziopatologiei, determinând totodată locul acestei discipline didactice în procesul de instruire a studenților – stomatologi:

1) fiziopatologia înzestreaază viitorul specialist stomatolog cu cunoștințe despre procesele patologice tipice celulare, tisulare, de organ și sistem de organe, necesare pentru tratamentul și profilaxia eficientă a proceselor patologice din cavitatea bucală;

2) fiziopatologia înzestreaază viitorul specialist stomatolog cu cunoștințe despre procesele patologice în sistemele fiziologice ale organismului (nervos, endocrin, sanguin, circulator, respirator, digestiv, excretor), ceea ce permite de a stabili legătura cauzală și patogenică dintre procesele locale și generale;

3) fiziopatologia înlesnește însușirea disciplinelor stomatologice clinice (terapeutice și chirurgicale);

4) cunoștințele profunde biologice și medicale largesc spectrul eventual de activitate practică a stomatologului și domeniile de angajare în câmpul muncii.

1.3. Structura și părțile componente ale fiziopatologiei

Fiziopatologia constă din următoarele compartimente:

– fiziopatologia teoretică – nozologia generală (etiologia generală, patogenia generală, nozologia generală, sanogeneza generală, tanatogeneza generală);

– fiziopatologia generală – procesele patologice tipice;

– fiziopatologia specială – fiziopatologia sistemelor organismului;

– fiziopatologia clinică – sindroame și entități nozologice.

Nozologia generală (din grecește: *noz* – suferință; *logos* – știință) studiază legile generale ale originii bolii (*etiologia generală*), evoluției bolii (*patogenia generală*), sfârșitului bolii (*sanogeneza, tanatogeneza*), structura bolii (nozologia propriu – zisă).

Fiziopatologia generală studiază legile generale ale originii, apariției, evoluției și sfârșitul *proceselor patologice tipice*, care au proprietăți comune indiferent de cauza care le-a provocat, specia biologică, localizarea procesului. Fiziopatologia generală studiază de asemenea modificările funcționale la nivel subcelular, celular, tisular, de organ în procesele patologice tipice. În funcție de nivelul localizării, deosebim procese patologice tipice celulare, tipice în țesuturi și organe, tipice integrale. Procesele patologice tipice reprezintă “alfabetul” patologiei, iar combinația acestora și particularitățile lor în funcție de cauză, proprietățile specifice biologice

și individuale ale organismului, localizarea în diferite organe determină caracterul unic irepetabil al fiecărui caz de boală.

Fiziopatologia specială studiază particularitățile apariției, evoluției și sfârșitului proceselor patologice tipice cu localizare concretă în diferite organe și sisteme de organe și manifestările funcționale la nivel subcelular, celular, tisular, de organ și de sisteme de organe. Acest compartiment studiază procesele patologice tipice în sistemul nervos central, endocrin, cardiovascular, respirator, digestiv, excretor, reproductiv în cooperare cu morfopatologia, biochimia.

Fiziopatologia clinică studiază modificările funcționale la nivel subcelular, celular, tisular, de organ și sisteme de organe în diferite entități nozologice (boli).

2. ETIOLOGIA GENERALĂ

Etiologia (din grecește *aitia* – cauză; *logos* – știință) este știința care studiază cauzele și condițiile apariției bolilor. Se evidențiază etiologia generală și etiologia specială.

Etiologia generală se definește ca unul din compartimentele fiziopatologiei teoretice (a nozologiei) care studiază legile generale ale originii bolii, interrelațiile și interacțiunea cauzei, condițiilor exogene și endogene în originea bolii. *Etiologia specială* cercetează legile originii, cauzele și condițiile apariției fiecărei boli concrete și este prerogativa disciplinelor clinice.

Boala, în context etiologic, se definește ca rezultanta interacțiunii dintre cauză și organismul viu în anumite condiții.

2.1. Caracteristica generală a cauzei și a condițiilor apariției bolii

Cauza bolii poate fi orice substanță, energie sau informație care interacționează cu organismul omului și provoacă modificări structurale și dereglări funcționale. Orice substanță, energie sau informație devine cauză a bolii doar în momentul când, interacțio-

nând cu altă substanță, energie sau informație din organismul uman, provoacă un efect. Factorul etiologic este complexitatea cauzei și a condițiilor în momentul când, interacționând cu organismul, provoacă boala.

Cunoașterea cauzei bolii este baza *terapiei specifice*, axată pe înlăturarea ei din organism după declanșarea bolii, precum și baza teoretică a *profilaxiei specifice*, orientate spre evitarea acțiunii cauzei asupra organismului. Atât profilaxia, cât și terapia specifică sunt eficiente pentru fiecare boală în parte.

Clasificarea factorilor, ce pot servi drept cauze pentru dezvoltarea bolilor, se face în funcție de diferite criterii, predominant de o importanță pragmatică.

A. Clasificarea factorilor cauzali după origine:

a) *cauze exogene* – se află în afara organismului, în mediul ambiant. Majoritatea covârșitoare a cauzelor bolilor sunt de natură exogenă;

b) *cauze endogene* – sunt amplasate în însuși organism, prezentând anumite defecte sau particularități ale structurii și funcțiilor organismului.

B. Clasificarea factorilor cauzali după natură:

a) *factori mecanici* – factori care provoacă traume mecanice (compresie, extensie, fracturi);

b) *factori fizici* – factori care provoacă traume fizice – combustii termice, leziuni radiaționale, formarea de radicali liberi ș.a.;

c) *factori chimici* – factori care provoacă leziuni prin inițierea reacțiilor de oxidare, reducere, neutralizare, decarboxilare, dezaminare;

d) *factori biologici* – diferite ființe vii (virusuri, bacterii, fungi, protozoare, metazoare), care provoacă procese inflamatorii, boli infecțioase;

e) *factori psihogeni* – o clasă particulară de factori informaționali care acționează prin intermediul conștiinței, provocând leziuni somatice.

Rolul cauzei în originea bolii este decisiv. Cauza determină însăși posibilitatea apariției bolii și caracterul specific al acesteia.